

міжнародної наукової конференції. - Донецьк, 2008. - С. 212-214.

3. Глухов О.З. Наукові основи відновлення трав'яних фітоценозів в степовій зоні України / О.З. Глухов, О.М. Шевчук, Т.П. Кохан – Донецьк."Вебер", 2008. – 94 с.

4. Кнорринг О.Э. // Флора СССР. О.Э. Кнорринг. - М.-Л.: АН СССР, 1954. Т. XXI. – С. 240-241.

5. Кондратюк Е.Н., Бурда Р.И., Остапко В.М. / Конспект флоры юго-востока Украины. - НАН Украины Донецкий ботанический сад. – Донецк, 1985. – 164 с.

6. Остапко В.М. Продромус естественной растительности юго-востока Украины. Сосудистые растения / В.М. Остапко - Киев: "Наукова думка", 1985. - С. 54-60.

УДК: 330.322 (477)

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Шабалін Д. В.
Кошеленко В.В.

Актуальність теми. Інвестиції грають центральну роль в економічному процесі, вони зумовлюють загальне зростання економіки. В результаті інвестування засобів в економіку збільшуються обсяги виробництва, зростає національний дохід, розвиваються і вирушають вперед в економічному суперництві галузі і підприємства, що найбільшою мірою задовольняють попит на ті або інші товари і послуги. Саме завдяки інвестиційній діяльності можливий вихід з глибокої економічної кризи для України та відродження передусім основних промислових галузей.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У працях українських вчених, таких як Макогон Ю.В., Омельченко В.Я., Хаджинов И.В., Гончарова Н.П., Кравченко В.А., Кошеленко В.В., Лукьянченко В., визначені основні тенденції, аспекти і напрямки інвестиційної діяльності України, напрями і методи державної політики у даній сфері.

Мета статті. Метою даної статті є розгляд інвестицій, їх роль у економіці, а також визначення проблем і перспектив інвестиційної діяльності України в сучасних умовах.

Основні положення дослідження. Питання залучення інвестицій в економіку України стало найбільш актуальним в умовах ринкової трансформації. Формування і розвиток іноземного сектора в будь-якій країні проходить у два етапи. Перший етап є періодом «проникнення» і приєднання іноземного підприємницького капіталу до господарської системи України. Другий етап – це період зміцнення і розширення іноземного виробничого комплексу, успішного впровадження його в господарську систему країни відповідно на однакових умовах з національним капіталом. Цей період характеризується як процес інтенсивного накопичення капіталу в рамках

іноземного сектора.

Незначний порівняно з нашими потребами загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку України, свідчить про маркетинговий характер витрат з метою вивчення українського ринку і первинного закріплення на ньому, тобто свідчить про перший етап формування і розвитку іноземного сектора.

Дослідження особливостей іноземного інвестування показали, що іноземні інвестиції мають позитивні і негативні характеристики для країн-імпортерів і країн-експортерів (див. табл. 1) [3. С. 216-220].

Таблиця 1

Вплив іноземних інвестицій на економіку країн-експортерів і країн-імпортерів

Країна-експортер		Країна-імпортер	
Переваги	Недоліки	Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> • Зростання прибутку інвестицій за рахунок перерозподілу капіталу усередині країни в більш прибуткові за кордоном • Збільшується експорт товарів, устаткування, технологій, що повинне стимулювати виробничий процес • Стимулює інноваційний процес 	<ul style="list-style-type: none"> • Висока ступінь ризиків • Зниження темпів вітчизняного виробництва • Міграція робочої сили • Уповільнення темпів економічного зростання і розвитку країни із-за переміщення капіталу за кордон 	<ul style="list-style-type: none"> • Стимулюють темпи зростання національної економіки • Поступають сучасні технології, техніка, устаткування • Створюються додаткові робочі місця • Посилюється конкуренція усередині країни 	<ul style="list-style-type: none"> • Прибуток інвестора – частина ВВП – поступає в країну-резидент, знижуючи темпи економічного зростання країни-імпортер • Поступають не нові технічні засоби, технології • Небезпека демпінгу • Висока ціна • Стримується інноваційний процес • Оплата праці нижче світового рівня • Недостатня конкурентоспроможність приводить до розорення національних товаровиробників • Знижується роль і значення країни на світовому ринку

Україна, проводячи власну зовнішню політику, сповідає наступні принципи:

1. Пріоритет - європейський вибір. Це може привести до затвердження європейського способу життя країни, цінностей західної демократії,

організації і діяльності суспільних установ.

2. Різновекторність зовнішньополітичної діяльності, що робить можливим об'єднання курсу на європейську інтеграцію з ефективною співпрацею з країнами пострадянського простору, перш за все, з Росією.

3. Зміцнення і подальший розвиток стратегічних стосунків з США. Співпраця з цією країною є істотним чинником успішного здійснення економічних і політичних реформ.

Важливим також є нарощування двосторонньої співпраці з сусідніми державами, активізація і поглиблення взаємодії з такими економічно потужними і політично впливовими країнами, як Німеччина, Великобританія, Італія, Канада, Китай, Франція і Японія. Від фінансової і інвестиційної підтримки саме цих держав істотним чином залежить і вирішення проблем, пов'язаних з розвитком малого і середнього бізнесу [4. С. 216-220].

Найбільш ефективним джерелом зовнішнього фінансування є прямі іноземні інвестиції, за які Україна не несе відповідальності. Це не кредити, які ми повинні повертати з відсотками. Це особистий ризик того, хто вклав гроші. Але саме такі вкладення відроджують українську економіку. Податки з доходів від їх діяльності платяться до українського бюджету, а не до бюджету країни-інвестора. В той же час економіка України порівняно до інших економік регіону Східної Європи і колишнього Радянського Союзу є однією з найменш привабливих для іноземних інвесторів. Неприятливий інвестиційний клімат (у правовому, економічному, і інфраструктурному аспектах) зумовлює низький рівень залучення прямих іноземних інвестицій до України.

У інвестуванні української економіки беруть участь підприємницькі структури 125 країн світу, але більшу частину імпорту приватного капіталу складають внески країн ЄС – 8766,4 млн. дол. США (80,3% від загального об'єму), СНД – 932,9 млн. дол. США (8,6%), інших країн – 1211,8 млн. дол. США (11,1%) у 2008 році.

За 2008 рік збільшились обсяги капіталу з Кіпру – на 1736,5 млн. дол. США, Італії – на 763,9 млн. дол. США, Нідерландів – на 672,0 млн. дол. США, Німеччини – на 475,5 млн. дол. США, Російської Федерації – на 389,2 млн. дол. США, Австрії – на 378,2 млн. дол. США [2, С. 266 – 288].

Що стосується 2010 року, то ситуація покращилась порівняно з іншими роками і станом на 01.07.2010 виглядає таким чином (див. таблиця 2) [5].

Аналіз інвестиційної привабливості України міжнародними рейтинговими агентствами дозволяє віднести Україну до країн середнього рівня розвитку з низькою інвестиційною привабливістю. Ризикованість бізнесу забезпечують: високі податкові ставки, нерозвиненість фондового ринку, складне фінансове положення більшості підприємств, нестабільна політика держави, рівень інфляції, нестійкий валютний курс. Всі ці фактори знижують привабливість України як об'єкта довгострокових вкладів. Однак Україна має потужний, промислово-розвинутий потенціал, розвинену інфраструктуру і вигідне географічне положення. Експертні оцінки рівня

економічної привабливості економічного потенціалу, свідчать про те, що Україна входить у склад перших п'яти країн Європи, а за ефективністю його використання знаходиться у другій сотні країн світу.

Інвестиційний клімат в Україні не можна назвати повністю сприятливим. Тому причиною високі ризики вкладу капіталу в українську економіку, слабка ступінь адаптації нашого ринку до загальних правил і тенденцій, прийнятих більшістю європейських країн, непрозорість механізмів діяльності компаній і високий рівень корупції [2, С. 266 – 288].

Таблиця 2.

Прямі іноземні інвестиції в Україну на 01.07.2010 року

	Обсяги прямих інвестицій на 01.07.2010 (млн.дол. США)	У % до підсумку
Кіпр	9079,2	22,5
Німеччина	6618,6	16,4
Нідерланди	3929,0	9,7
Російська Федерація	2877,2	7,1
Австрія	2591,1	6,4
Сполучене Королівство	2228,1	5,5
Франція	1708,9	4,2
Віргінські Острови, Британські	1333,9	3,3
Швеція	1298,6	3,2
Сполучені Штати Америци	1214,6	3,0
Італія	976,4	2,4
Польща	873,6	2,2
Швейцарія	795,3	2,0
Інші країни	4877,6	12,1
Усього	40402,1	100,0

Спостереження за обсягами вкладених іноземних інвестицій ведуться Держкомстатом з 1995 р. Накопичені за цей час дані дають можливість аналізувати тенденцію і динаміку прямих іноземних інвестицій в українську економіку. У таблиці 3 представлені дані за останні 16 років, котрі характеризують рух інвестицій, які свідчать, що обсяг інвестицій в Україну значно перевищує обсяг інвестицій, котрі вкладаються Україною у економіку інших країн [5].

Крокуючи в майбутнє, Україна може узяти на озброєння головні уроки минулого десятиліття про те, що демократія вимагає неухильного дотримання відповідних принципів і свобод, зміцнення інституту цивільного суспільства. Її відродження вимагає жорсткого прагматизму у виведенні економіки на траєкторію стійкого розвитку. Залучення усе більш широких

верств населення до економічних і соціально-економічних перетворень на основах західної демократії — це мета і засіб затвердження України в третьому тисячолітті.

Таблиця 3.

Динаміка прямих інвестицій в Україну та з України за 1995 – 2010 роки, на початок року, млн. дол. США

	Прямі іноземні інвестиції в Україну	Прямі інвестиції з України
1995	483,5	20,3
1996	896,9	84,1
1997	1438,2	97,4
1998	2063,6	127,5
1999	2810,7	97,5
2000	3281,8	98,5
2001	3875,0	170,3
2002	4555,3	155,7
2003	5471,8	144,3
2004	6794,4	166,0
2005	9047,0	198,6
2006	16890,0	219,5
2007	21607,3	243,3
2008	29542,7	6196,6
2009	35616,4	6203,1
2010	40026,8	6223,3

Висновки. З проведеного дослідження витікає, що інвестиції є найважливішою економічною категорією розширеного відтворення, що грає ключову роль в реалізації структурних зрушень в економіці і формуванні народногосподарських пропорцій на макрорівні, адекватних ринковим формам господарювання.

Кризисна ситуація, що склалася в даний час в Україні фактично паралізувала інвестиційний процес як на мікро- так і макрорівні. Це виявилось в абсолютному скороченні обсягів капітальних вкладень і деформації джерел їх формування, різкому зниженні реального виробничого накопичення. Тому пошук шляхів стабілізації економіки, в першу чергу, передбачає активізацію інвестиційної діяльності, яка, перш за все, має бути зорієнтована на корінні структурні перетворення. Це, в першу чергу, стосується такої основопологаючої пропорції відтворення як співвідношення між фондами накопичення і вжитку у складі національного доходу.

Світова практика свідчить, що істотне підвищення народного добробуту досягається не шляхом зниження норми накопичення, а, навпаки, при її досить високому рівні і високих темпах зростання національного доходу. Але для цього необхідно забезпечувати високий або постійно

зростаючий рівень ефективності виробництва. Тому головною особливістю сучасної інвестиційної стратегії повинне стати підвищення ефективності національної економіки, яка б дозволила розширити кордони накопичення, припинила б зниження, а потім і стабілізувала норму виробничого накопичення.

Метою інвестиційних програм в Україні повинна стати переорієнтація значних ресурсів на розвиток галузей, що задовольняють споживчі запити населення. При цьому необхідно в перелік пріоритетних напрямів включити і галузі соціальної інфраструктури. Аналіз також показує, що в даний час капітальні вкладення, в основному, зосереджуються у сфері основного виробництва. Тому інвестиційна стратегія в даний час має бути орієнтована на першочергове задоволення потреб в розвитку тих галузей, які доповнюють і обслуговують основне виробництво. Останніми роками сталося різке скорочення витрат на соціально-культурні потреби, а також науку і наукове обслуговування, що привело до прямого занепаду даної сфери.

Отже, основними напрямками підвищення ефективності інвестиційної діяльності, в даний час і в найближчій перспективі, будуть:

- поліпшення відтворювальної структури капіталовкладень;
- зміна галузевої структури капітальних вкладень на користь галузей споживчого призначення;
- пріоритетне забезпечення капітальними вкладеннями прогресивних напрямів науково-технічного прогресу;
- збільшення обсягів капітальних вкладень на будівництво соціальної інфраструктури;
- збалансованість інвестиційного циклу.

Література

1. Глобализация и экономическое развитие: национальный аспект / [Макогон Ю.В., Дергачёва В.В., Пашко Е.Л., Фильянов П.А.] / Под научной ред. Ю.В. Макогона. – Донецк: ДонНУ, 2006. - С. 87-100.

2. Міжнародна економічна діяльність України / [Макогон Ю.В., Громенкова С.В., Кравченко В.О., Медведкіна Є.О., Медведкін Т.С.] / під загальною наук. ред. Ю.В. Макогона. – Донецьк: ДонНУ, 2009. - 570с.

3. Проблемы привлечения иностранных инвестиций в Украину / [В.И.Торкатюк, д-р техн. наук, Г.Г.Фесенко, канд. филос. наук, Г.Г.Фирсов] - Харьков: ХНАГХ, 2005

4. Савенко И.Л. Проблемы и пути активизации инвестиционного процесса на Украине / И.Л. Савенко // Вестник ЛБИ НБУ – 2006. – в.10 – С. 216-220

5. [<http://www.ukrstat.gov.ua/>]